
Х. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 378:37.07:33–047.22

ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ ТА РОЛЬ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В НЬОМУ

Л. М. ШИМАНОВСЬКА-ДІАНИЧ, доктор економічних наук, професор;

Л. А. РИБАЛКО-РАК, кандидат економічних наук, доцент;

Г. С. БОЙКО

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. Метою статті є дослідження процесу становлення економіки знань та визначення ролі вищого навчального закладу в ньому. **Методика дослідження.** Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації, узагальнення та порівняння, розрахунково-аналітичного методу. **Результати.** Досліджено економічну сутність категорії «економіка знань» із позиції аналізу змісту найбільш поширених понять. Ураховуючи отримані результати, у поданому дослідженні запропоновано власне визначення поняття «економіка знань» на основі застосування методів аналізу, синтезу, узагальнення, що враховує багатоаспектність зазначеного поняття. Обґрунтовано, що проаналізовані підходи й авторська розробка в основі змісту поняття «економіка знань» передбачають розгляд знання як інструменту прискорення темпів науково-технічного прогресу та підвищення рівня життя в суспільстві. **Практична значущість результатів дослідження.** Доведено, що визначальною тенденцією розвитку сучасного суспільства є зниження ролі матеріальних факторів виробництва й підвищення значимості таких основних виробничих ресурсів, як інформація та знання. Відбувається формування економіки знань та інноваційного суспільства.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, економіка знань, освіта, знання, розвиток.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Стратегічно важливі сфери знань європейських країн та США – авіація, енергетика, озброєння – поступаються новим напрямам науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок. Протягом останніх років у США, Великобританії, Японії і Франції спостерігається відносно скорочення питомої ваги військових досліджень та прискорене зростання інвести-

цій у фундаментальну науку. У дослідженнях і розробках приватного сектора США основними пріоритетами є фармацевтика, електроніка, програмне забезпечення та телекомунікації. Світовий досвід засвідчив, що для стійкого розвитку економіки необхідно розвивати саме її наукомісткий сектор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій економіці відбувається перехід від індустріального її типу до нового – постіндустріального, науково-інформаційного, головним

потенціалом якого є людський інтелектуально-інноваційний потенціал [19].

Саме тому економіка знань привертає увагу багатьох іноземних та вітчизняних дослідників. Основоположниками цієї наукової проблеми є іноземні західні представники, зокрема, Д. Амідон, Г. Беккер, М. Блауг, Е. Брукінг, Дж. Гелбрейт, Е. Денісон, П. Друкер, К. Гріффін, А. Моль, Г. Кант, Р. Кроуфорд, Ф. Махлуп, У. Петті, Д. Рісмен, Т. Сакай, А. Сміт, Р. Солоу, Т. Стюарт, Е. Тоффлер, У. Хадсон, Д. Шнайдер та ін. Науковий пошук продовжено в дослідженнях вітчизняних науковців – М. Ажажи, В. Андрущенко, Г. Андрушка, В. Бебика, В. Білоцерківця, А. Бойко, А. Гапоненка, В. Гейця, В. Глухова, Д. Дзвінчука, В. Журавського, В. Кощина, В. Кременя, В. Кушерець, О. Лугового, О. Лященко, В. Макарова, С. Максименка, М. Михальченка, В. Огнев'юк, Ю. Полунєва, Ж. Поплавської, В. Поплавського, В. Семиноженка, А. Сіренка, М. Сороки, О. Старовойта, В. Ткаченка, Л. Федулова та ін.

Постійна увага до феномену економіки знань протягом тривалого часу й на сьогодні не вичерпала кількості актуальних досліджень із проблеми, що потребують ґрунтовних наукових розробок. Це зумовлено постійним інтересом до пошуку напрямів подальшого розвитку держави, зокрема за рахунок вивчення, адаптації і впровадження досвіду формування та розбудови економіки, що базується на знаннях, економічно розвиненими країнами світу.

Дослідженню теоретичних та практичних проблем функціонування і розвитку вищих навчальних закладів присвячено праці таких науковців, як А. Ашкеров, Г. Бекер, М. Блауг, Т. Боголіб, В. Бородюк, Х. Боуен, А. Віфлемський, О. Грішнова, Е. Денісон, Г. Дмитренко, В. Жамін, В. Іноземцев, С. Костянян, В. Кремень, В. Куценко, В. Луговий, Я. Мінсер, В. Новіков, Г. Псахаропулос, Дж. Стігліц, О. Сухарєв, В. Чекмарьов тощо. Науковці схильні вважати, що саме сьогодні відбувається процес формування шостого технологічного укладу в розвинених країнах світу, де ключову роль відіграють високотехнологічні галузі економіки: нанотехнології, генна інженерія, космічна техніка, мультимедійні інтерактивні інформаційні системи, біотехнології тощо, які потребують управлінців із чітким розумінням ролі інновацій та їх значенням в активізації економічного розвитку [18, с. 129].

Формування цілей статті (постановка завдання). Мету дослідження спрямовано на дослідження процесу становлення економіки знань та визначення ролі вищого навчального закладу в ньому.

Досягнення мети дослідження відбулося за рахунок виконання таких завдань: дослідження підходів, що існують, до змісту та економічної сутності категорії «економіка знань»; обґрунтування авторського трактування категорії «економіка знань», визначення ролі управління знаннями та вищих навчальних закладів у процесі становлення економіки знань.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Прискорення темпів розвитку науково-технічного прогресу й підвищення рівня продуктивності праці у розвинених країнах світу на перетині ХХ–ХХІ ст. викликало формування якісно нової економіки – економіки знань (knowledge – based economy). У науці та практиці знайшла поширення значна кількість близьких за змістом понять. Зокрема, серед відповідників англійського походження використовують, здебільшого, «knowledge economy», «new economy» (нова економіка), «knowledge-based economy» (економіка, що базується на знаннях), «knowledge-intensive industries» (індустрія інтенсивних знань) тощо. Близькими поняттями є: інноваційна економіка, суспільство знань, інформаційна економіка, інформаційне суспільство, високотехнологічна цивілізація, постіндустріальне суспільство, суспільство навчання впродовж життя, цифрове суспільство, суспільство мережевого інтелекту, глобальне суспільство тощо.

З огляду на вищевикладене, доцільним є дослідження економічної сутності категорії «економіка знань» із позиції аналізу змісту найбільш поширених понять. Економіка знань – це економіка, у котрій більшу частину валового внутрішнього продукту (ВВП) забезпечено діяльністю з виробництва, обробки, зберігання й розповсюдження інформації і знань.

Й. Шумпетер досліджував економіку знань як один із секторів економіки. Відповідно до їх концепції теорія знання як товарний продукт, яка стала однією з основ теорії «інформаційного суспільства» [20]. П. Друкер наголошував, що економіка знань – це тип економіки, у якому знання відіграють вирішальну роль [10]. Д. Амідон підтверджувала, що зазначене

поняття застосовується у загальносвітовому масштабі для визначення суспільства майбутнього. Ініціатива, спрямована на використання інтелектуального капіталу нації, перетворилася в міжнародне співробітництво [1].

Г. Андрошук характеризував економіку знань як принципово нове утворення, яке має прийти на зміну економіці винищення й експлуатації природи, економіці сліпого бажання людини отримати максимум прибутку. Її основою є не споживацький мотив людини, а прагнення задовольняти свої потреби так, щоб не завдавати шкоди природі, сприяючи при цьому її відтворенню [4, с. 46]. М. Ажажа визначав, що наукові знання та спеціалізовані унікальні навички їхніх носіїв стають головним джерелом і ключовим фактором розвитку матеріального та нематеріального виробництва, забезпечуючи стійкий економічний розвиток [3, с. 37].

Етапом розвитку постіндустріальної економіки, за якого інтелект і знання людини, інформаційні й інші високі технології перетворюються у вирішальний фактор, який визначає тенденції виробничої і соціально-економічної трансформації суспільства, визначено економіку знань у дослідженнях В. Білоцерківця, А. Лященко [5]. У праці В. Гейця домінуючим фактором економіки знань визначено процеси накопичення та використання знань [7]. Спеціалізовані (наукові) знання, як і повсякденні, стають важливим ресурсом який, поряд із працею, капіталом і природними ресурсами, забезпечує зростання і конкурентоспроможність економічної системи.

А. Гапоненко стверджує, що економіка, заснована на знаннях, або економіка, яка створює, розповсюджує та використовує знання для забезпечення свого росту та конкурентоспроможності, – це будь-яка економіка – економіка і Стародавнього Вавилону, і Стародавнього Єгипту, і феодальних держав Європи, і Англії і Франції XVIII ст., і сучасна економіка розвинених держав, і сучасна економіка африканських держав [6, с. 55]. З одного боку, спеціальна галузь загальної економічної науки та практики, з іншого – системоутворювальна складова, ядро «нової економіки», яка визначає перспективи й динаміку стійкого розвитку, оскільки всі сфери матеріального та нематеріального виробництва, виробничі та соціальні відносини в сучасних умовах розвиваються на основі динамічного прирощення й оновлення

знань [11]. Л. Федулова, Т. Корнєєва вбачають, що економіка знань відображає характеристики постіндустріального суспільства, але на більш високому еволюційному рівневі розвитку, коли для задоволення життєво необхідних потреб людини все більше затребуваними стають диференційовані товари й послуги, вироблені різними дрібними підприємствами, інтенсифікується розвиток людського капіталу та сфери послуг [17]. Це економіка, яка створює, розповсюджує та використовує знання для забезпечення свого зростання і конкурентоспроможності. У такій економіці знання збагачують усі галузі, усі сектори та всіх учасників економічного процесу. Вона не тільки використовує знання в різноманітній формі, але і створює їх у вигляді науково-технічної та високотехнологічної продукції, висококваліфікованих послуг та освіти [16, с. 34].

Т. Стюарт ототожнює економіку знань з економікою якості, й доводить, що зростання когнітивної складової у вартості основних благ призведе до когнетивізації товарів, перетворення їх на своєрідні «згустки знань» [2].

В. Глухов, С. Коробко та Т. Марініна розглядають економіку знань як систему загальних уявлень, сукупність досягнень практики, систему методів створення умов для функціонування і підтримки науково-дослідної діяльності [9].

Це новий тип розвитку економіки, у якій знання відіграють вирішальну роль, а їх виробництво є джерелом зростання [14]. Це економіка, заснована на виробництві, оновленні, циркуляції, розподілі й застосуванні знань.

У результаті дослідження сутності поняття «економіка знань» сформувався висновок про багатоаспектність названої наукової категорії, зокрема, її визначають як: інформаційну економіку (постіндустріальну економіку), де знання є ключовим чинником виробництва, а в матеріальному виробництві переважає питома вага сфери послуг; етап розвитку економіки й суспільства, за якого знання визначено провідним фактором її розвитку; науку, що вивчає конкретну предметну галузь.

Ураховуючи отримані результати, у поданому дослідженні автором запропоновано власне визначення поняття «економіка знань» на основі застосування методів аналізу, синтезу, узагальнення, що враховує багатоаспектність поняття, а саме: економіка знань – це тип су-

часної економіки, міждисциплінарна галузь знань та їх прикладне застосування в різноманітних сферах життєдіяльності суспільства, в умовах його соціально-економічної трансформації, що зумовлює формування, використання і постійне вдосконалення знань за рахунок підтримки науково-дослідної діяльності, використання інтелектуального капіталу, з метою досягнення конкурентоспроможності економічної системи держави на основі стійкого економічного розвитку.

Загалом і проаналізовані підходи, і авторська розробка в основі змісту поняття «економіка знань» передбачають розгляд знання як інструменту прискорення темпів науково-технічного прогресу та підвищення рівня життя в суспільстві.

Грунтуючись на останніх дослідженнях науковців у сфері розробки теорії нової економіки, Л. М. Шимановська-Діанич зупиняється на ідеї, що першопричиною створення «нової економіки» є талановита й інтелектуальна людина. Саме цей інтелект і виходить на позиції одного з головних факторів виробництва в сучасному суспільстві. У наукових колах по-різному визнають цей фактор, зокрема, це – інтелект, інформація, знання тощо, автор зупиняється на тому, що знання й інформація є продуктом інтелекту, а отже, головним фактором, який формує нову економіку й водночас визначає її новизну, є інтелект [19].

Г. Кундєєва, Н. Решетник, Р. Хусаїнов зауважують, що знання, як і інформація, перетворюються на безпосередню продуктивну силу, на визначальний фактор економічного зростання та розвитку. Перетворення системи знань людини на основний виробничий ресурс означає, що створення вартості й додаткової вартості забезпечується не стільки на основі фізичних зусиль працівника, скільки завдяки його інтелектуальному потенціалу, застосуванню його знань [13].

О. Шутов, Р. Хусаїнов визначають, що важливими елементами економіки знань є також інститути системи вищої освіти та наукові установи. На думку науковців, специфіка сучасного етапу науково-технічного прогресу вимагає перетворення сектора вітчизняної науки у вищі в потужну підсистему інтегрованого науково-дослідного комплексу країни, здатну поєднувати масштабне проведення фундаментальних досліджень із конкурентоспро-

можними розробками комерційного характеру [21, с. 216].

Б. Гейтс розглядає управління знаннями як управління інформаційними потоками; таке управління повинне гарантувати, що важлива інформація досягне необхідних людей у визначений час, щоб ці люди могли своєчасно скористатися нею [8].

У 60-70-ті рр. ХХ ст. сформувалася думка про освіту як ефективні інвестиції в довгостроковому періоді. На сьогодні ця теза не відображає системного значення освіти для розвитку суспільства. Актуальною стратегією для більшості країн світу є не лише економічне зростання та його темпи, а й, насамперед, забезпечення сталого економічного та соціального розвитку суспільства. Освіта розглядається як один із найважливіших факторів забезпечення такого розвитку.

О. В. Куклін у своїх дослідженнях розглядає інститут вищої освіти як ланку, яка об'єднує політичні, економічні та соціальні інститути, обґрунтовуючи це тим, що висока освіченість переважної й дедалі зростаючої частини населення є необхідною умовою і визначальною характеристикою сучасного інноваційного розвитку, переходу до економіки знань [12].

Тенденції розвитку світової економіки свідчать про неможливість іншого напряму розвитку держав, аніж формування економіки, заснованої на знаннях. В Україні система вищої освіти має давню історію становлення та розвитку. Серед наукових установ ключовою є діяльність Національної академії наук України та галузевих академій наук. Проте, розгалужена система установ та організацій вищої освіти, інститутів Національної академії наук України і галузевих академій наук не є ефективною та вимагає термінових реформ. Саме вища школа, з її потенціалом та резервами, повинна стати рушійною силою переходу країни на інноваційний шлях розвитку. Лише людські ресурси та якісна освіта спроможні забезпечити економічне зростання країни та її перехід на нові рівні економічного, технологічного й соціального розвитку.

Процес отримання та передачі знання переміщається із соціальної сфери у сферу виробництва, перетворюючи вищий навчальний заклад в одну з безлічі організацій, що беруть участь у цьому виробництві. Вищі навчальні заклади починають функціонувати як «поста-

чальники знань». Ті, хто навчається, усе частіше розглядаються не як громадяни, які мають право на освіту, а як споживачі освітніх послуг. В умовах інноваційного розвитку змінюється функціональна роль освіти: із транслятора знань і генератора специфічних навичок та вмінь вона перетворюється в безпосереднього виробника знань і в активного учасника процесу трансформації цих знань у нові продукти, технології та послуги [15].

Вищенаведене свідчить про набуття особливого статусу сферою освіти, де виробляються та поширюються знання, і вимагає трансформації вищого навчального закладу, що є інструментом продукування людських ресурсів для управління економікою знань. Тому питання вдосконалення процесів управління і розвитку вищих навчальних закладів є особливо актуальними.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. У сучасних умовах суб'єкти господарювання цінують знання лише як елемент управління бізнесом, водночас прикладне управління знаннями на засадах системного підходу не береться до уваги. Визначальною тенденцією розвитку сучасного суспільства є зниження ролі матеріальних факторів виробництва й підвищення значимості таких основних виробничих ресурсів, як інформація та знання. Відбувається формування економіки знань та інноваційного суспільства, що і є перспективою для подальших досліджень у даному напрямі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Amidon Debra M. Global Momentum Of Knowledge Strategy [Електронний ресурс] / Debra M. Amidon. – Режим доступу: <http://IZUPDATE Special Edition> (дата звернення: 14.04.17). – Назва з екрана.
2. Stewart T. A. Intellectual Capital: The New Wealth of Organization / T. A. Stewart. – N. Y.; L. : Doubleday / Currency / Earl M. Prusak L. (ed.). – 1997. – 320 p.
3. Ажажа М. А. Інвестиції в освіту як фактор інтелектуального прогресу / М. А. Ажажа // Соціальна перспектива і регіональний розвиток [наук.-пр. журн.]. – Запоріжжя : ТОВ «КСК-Альянс», 2007. – Вип. 2. – С. 37–40.
4. Андрощук Г. А. Прогнозирование инновационной деятельности на основе анализа активности глобальных фирм / Г. А. Андрощук // Проблемы науки. – 2006. – № 5. – С. 40–47.
5. Білоцерківець В. В. Нова економіка: сутність та генеза / В. В. Білоцерківець, А. В. Ляшенко. – Дніпропетровськ : Січ, 2007. – 221 с.
6. Гапоненко А. Л. Современный рынок знаний: понятие, участники, формы / А. Л. Гапоненко // Проблемы теории і практики управління – 2010. – № 6. – С. 55–64.
7. Геец В. М. Социально-экономические трансформации при переходе к экономике знаний / В. М. Геец // Социально-экономические проблемы информационного общества : [коллективная монография] / под ред. Л. Г. Мельника. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2004. – С. 16–34.
8. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли. – 2-е изд., испр. / Б. Гейтс. – Москва : Изд-во ЭКСМО–Пресс, 2001. – 80 с.
9. Глухов В. В. Экономика знаний : учеб. пособие / В. В. Глухов, С. Б. Коробко, Т. В. Маринина. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 528 с.
10. Друкер П. Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества / Питер Ф. Друкер. – Санкт-Петербург : Изд. дом «Вильямс», 2007. – 323 с.
11. Захаров Н. Л. Управление социальным развитием организации / Н. Л. Захаров, А. Л. Кузнецов. – Москва : ИНФРА-М, 2006. – 263 с.
12. Куклін О. В. Економічні аспекти вищої освіти : монографія / О. В. Куклін. – Київ : Знання України, 2008. – 331 с.
13. Кундеева Г. Людський капітал в контексті інноваційного розвитку економіки України / Г. Кундеева, Н. Решетник, Р. Хусаїнов // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 19. – С. 23–31.

14. Мильнер Б. З. Управление знаниями: эволюция и революция в организации / Б. З. Мильнер. – Москва : ИНФРА, 2003. – 177 с.
15. Ржепішевська В. В. Проблеми та перспективи функціонування вищих навчальних закладів у регіональній інноваційній системі [Електронний ресурс] / В. В. Ржепішевська // Ефективна економіка. – 2013. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_30 (дата звернення: 27.05.17). – Назва з екрана.
16. Федулова Л. І. Концептуальні засади економіки знань / Л. І. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – № 4. – С. 37–59.
17. Федулова Л. І. Особливості економіки знання на сучасній фазі розвитку суспільства: теорія і практика розбудови в Україні / Л. І. Федулова, Т. М. Корнєєва // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4 (106). – С. 73–86.
18. Хусаїнов Р. В. Формування інноваційної культури у студентів в епоху економіки знань / Р. В. Хусаїнов // Матеріали II Міжнародної науково-практичної е-конференції «Мультидисциплінарні академічні дослідження і глобальні інновації: гуманітарні та соціальні науки» (28–29 липня 2016 р., м. Київ). – Київ : КНЛУ, 2016. – С. 128–130.
19. Шимановська-Діанич Л. М. Управління розвитком персоналу організацій: теорія і практика : монографія / Л. М. Шимановська-Діанич. – Полтава : РВЦ ПУЕТ, 2011. – 430 с.
20. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, кредита, процента, капитала и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер ; пер. с нем. В. С. Автономова. – Москва : Прогресс, 1982. – 458 с.
21. Шутов О. Г. Вища освіта та інноваційний розвиток економіки / О. Г. Шутов, Р. В. Хусаїнов // Матеріали I Наукової міжнародної конференції на честь доктора економічних наук, проф. Шкітіної М. І. «Управлінські науки в сучасному світі» (м. Київ, 27 листопада 2014 р.). – Київ : Київський національний лінгвістичний університет, 2014. – С. 215–217.
- REFERENCES**
1. Amidon, Debra M. (1999). *Global Momentum Of Knowledge Strategy*. Retrieved from <http://I3UPDATE Special Edition> (accessed 14 April 2017).
 2. Stewart, T. A. (1997). *Intellectual Capital: The New Wealth of Organization*. New York : Doubleday/Currency.
 3. Azhazha, M. A. (2007). Investytsiyi v osvitu yak faktor intelektual'noho prohresu [Investments in education as a factor of intellectual progress]. *Sotsial'na perspektyva i rehional'nyy rozvytok [nauk.-pr. zhurn.] – Social Perspective and Regional Development [sci. Journal]*, 2, 37–40 [in Ukrainian].
 4. Androshchuk, H. A. (2006). Prohnozyrovanye ynnovatsyonnoy deyatel'nosti na osnove analiza aktyvnosti hlobal'nykh fyrm [Prediction of innovation activity on the basis of analysis of the activity of global firms]. *Problemy nauky – Problems of Science*, 5, 40–47 [in Russian].
 5. Bilotserkivets', V. V. & Lyashenko, A. V. (2007). Nova ekonomika: sutnist' ta heneza [New Economy: Essence and Genesis]. Dnipropetrovs'k: Sich [in Ukrainian].
 6. Haponenko, A. L. (2010). Sovremenniy ry-nok znanyu: ponyatyе, uchastnyky, formy [The Modern Knowledge Market: Concept, Participants, Forms]. *Probl. teoryy y praktyky upravl. – Probl. theory and practice of management*, 6, 55–64 [in Russian].
 7. Heets, V. M. (2004). *Sotsyal'no-ekonomy-cheskye transformatsyy pry perekhode k ekonomyke znanyu. Sotsyal'no-ekonomyche-skye problemy informatsyonnoho obshchestva [Socio-economic transformations in the transition to the knowledge economy. Socio-economic problems of the information society]*. L. H. Mel'nyk (Ed.). Sumy: YTD “Unyversytet·skaya knyha” [in Russian].
 8. Heyts, B. (2001). *Biznes so skorost'yu mysli [Business with the speed of thought]*. 2nd ed. rev. Moscow : Izd-vo EKSMO–Press [in Russian].

9. Hlukhov, V. V., Korobko, S. B. & Marynyna, T. V. (2003). *Ekonomyka znannyu [Economics of knowledge]*. Sankt-Peterburg: Piter [in Russian].
10. Druker, P. F. (2007). *Epokha razriva: oryentyry dlya nasheho menyayushchehosya obshchestva [The era of the gap: the benchmarks for our changing society]*. – Sankt-Peterburg: Yzd. dom “Vyl'yams” [in Russian].
11. Zakharov, N. P., Kuznetsov A. L. (2006). *Upravlyenye sotsyal'nym razvytyem orhanizatsyy [Management of the social development of the organization]*. Moscow: YNFRA-M [in Russian].
12. Kuklin, O. V. (2008). *Ekonomichni aspekty vyshchoyi osvity [Economic Aspects of Higher Education]*. Kyiv : Znannya Ukrainy [in Ukrainian].
13. Kundyeyeva, H., Reshetnyk, N. & Khusainov, R. (2013). Lyuds'kyi kapital v konteksti innovatsiynoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Human Capital in the Context of Innovative Development of the Ukrainian Economy]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 19, 23–31 [in Ukrainian].
14. Myl'ner, B. Z. (2003). *Upravlyenye znanyamy: Evolyutsyya y revolyutsyya v orhanizatsyy [Knowledge management: Evolution and revolution in organization]*. Moscow : YNFRA [in Russian].
15. Rzhepishevs'ka, V. V. (2013). Problemy ta perspektyvy funktsionuvannya vyshchikh navchal'nykh zakladiv u rehional'niy innovatsiyniy systemi [Problems and prospects of functioning of higher educational institutions in the regional innovation system] *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_30 (accessed 27 May 2017) [in Ukrainian].
16. Fedulova, L. I. (2008). Kontseptual'ni zasady ekonomiky znan' [Conceptual foundations of the knowledge economy]. *Ekonomichna teoriya – Economic Theory*, 4, 37–59 [in Ukrainian].
17. Fedulova, L. I. & Kornyeieva, T. M. (2010). Osoblyvosti ekonomiky znannya na suchasniy fazi rozvytku suspil'stva: teoriya i praktyka rozbudovy v Ukraini [Features of Knowledge Economy in the Modern Phase of Society Development: Theory and Practice of Development in Ukraine]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 4 (106), 73–86 [in Ukrainian].
18. Khusainov, R. V. (2016). Formuvannya innovatsiynoyi kul'tury u studentiv v epokhu ekonomiky znan' [Formation of innovative culture in students in the era of knowledge economy]. Proceedings from *II Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi e-konferentsiyi “Mul'tydystsyplinarni akademichni doslidzhennya i hlobal'ni innovatsiyi: humanitarni ta sotsial'ni nauky” – Materials of the II International Scientific and Practical E-Conference “Multidisciplinary Academic Research and Global Innovations: Humanities and Social Sciences”* (pp. 128–130). – Kyiv : KNLU [in Ukrainian].
19. Shymanovs'ka-Dianychn, L. M. (2011). *Upravlinnya rozvytkom personalu orhanizatsiy: teoriya i praktyka [Management of Personnel Development Organizations: Theory and Practice]*. Poltava : PUET [in Ukrainian].
20. Shumpeter, Y. (1982). *Teoriya ekonomicheskoho rozvytyya: yssledovanye predprynymatel'skoy prybyli, kredyta, protsenta, kapytala y tsykla kon'yunktury [Theory of economic development: the study of entrepreneurial profit, credit, interest, capital and the conjuncture cycle]*. V. S. Avtonomov (Trans.). Moscow : Prohress [in Russian].
21. Shutov, O. H. & Khusainov, R. V. (2014). Vyshcha osvita ta innovatsiynyy rozvytok ekonomiky [Higher Education and Innovative Economic Development]. Proceedings from *I Naukovoyi mizhnarodnoyi konferentsiyi na chest' doktora ekonomichnykh nauk, prof. Shkitinoyi M.I. “Upravlins'ki nauky v suchasnomu sviti” – Materials of the International Scientific Conference in honor of Doctor of Economics, prof. Shkitina MI “Management Science in the Modern World”* (pp. 215–217). Kyiv : Kyyivs'kyi natsional'nyy lnhvistychnyy universytet [in Ukrainian].

Л. М. Шимановская-Дианич, доктор экономических наук, профессор; **Л. А. Рибалко-Рак**, кандидат экономических наук, доцент; **Г. С. Бойко** (Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Процесс становления экономики знаний и роль высшего учебного заведения в нем.**

Аннотация. Целью статьи является исследование процесса становления экономики знаний и определения роли высшего учебного заведения в нем. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации, обобщения и сравнения, расчетно-аналитического метода. **Результаты.** Исследована экономическая сущность категории «экономика знаний» с позиции анализа содержания наиболее распространенных понятий. Учитывая полученные результаты, в представленном исследовании предложено собственное определение понятия «экономика знаний» на основе применения методов анализа, синтеза, обобщения, учитывающий многоаспектность этого понятия. Обосновано, что проанализированы подходы и авторская разработка в основе содержания понятия «экономика знаний» предусматривают рассмотрение знания как инструмента ускорения темпов научно-технического прогресса и повышения уровня жизни в обществе. **Практическая значимость результатов исследования.** Доказано, что определяющей тенденцией развития современного общества является снижение роли материальных факторов производства и повышение значимости таких основных производственных ресурсов, как информация и знания. Происходит формирование экономики знаний и инновационного общества.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, экономика знаний, образование, знания, развитие.

L. Shymanovska-Dianyach, Dc. Econ. Sci., Professor; **L. Rybalko-Rak**, Cand. Econ. Sci., Docent; **A. Boyko** (Poltava University of Economics and Trade). **The process of formation of the knowledge economy and the role of a higher education institution in it.**

Annotation. The aim of the article is to study the process of formation of the knowledge economy and determine the role of the higher education institution in it. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, calculation and analytical method. **Findings.** The economic essence of the category "knowledge economy" from the position of analysis of the content of the most common concepts is investigated. Taking into account the obtained results, in the given research the own definition of "knowledge economy" is proposed on the basis of application of methods of analysis, synthesis, generalization, taking into account the multidimensionality of the mentioned concept. It is substantiated that the analyzed approaches and author's development, in the basis of the content of the concept of "knowledge economy" provide for the consideration of knowledge as an instrument for accelerating the pace of scientific and technological progress and raising the standard of living in society. **Practical value.** It is proved that the decisive trend in the development of modern society is to reduce the role of material factors of production and to increase the importance of such basic production resources as information and knowledge. The formation of a knowledge economy and an innovative society takes place.

Keywords: higher education institution, economics of knowledge, education, knowledge, development.